

ВІДГУК

офіційного опонента

кандидата юридичних наук **Палій Наталії Романівни**, начальника відділу Галицького відділу поліції Головного управління Національної поліції у Львівській області, на автореферат та дисертацію **Ромців Олени Ігорівни** на тему «**Особливості подолання протидії під час розслідування злочинів у сфері службової діяльності**», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес; криміналістика і судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

У сучасних умовах розвитку українського суспільства дедалі більшої актуальності набуває питання боротьби з корупцією та злочинами у сфері службової діяльності. Водночас, як свідчить практика, під час розслідування вказаних злочинів наявна постійна протидія суб'єктів, зацікавлених у результатах слідства. У процесі подолання протидії розслідуванню злочинів у сфері службової діяльності виникають труднощі, зумовлені характером протидії та низкою її особливостей, що полягають у способах та формах впливу підозрюваних (обвинувачених) службових осіб на хід розслідування. Подолання такої протидії потребує удосконалення і правового, і криміналістичного забезпечення. Тому одним з ключових завдань держави на сучасному етапі є формування адекватних правових та організаційних механізмів протидії такій злочинності, яка руйнує систему захисту національних інтересів та охорони законних прав і свобод громадян.

Однією з необхідних складових поліпшення розслідування злочинів у сфері службової діяльності є удосконалення використання правових та криміналістичних засобів подолання протидії процесу розслідування.

Науковий аналіз й оцінка змісту дисертації.

Обрана тема дослідження є дуже актуальною. Вперше комплексно досліджено проблему подолання протидії під час розслідування злочинів у сфері службової діяльності.

Розкриття цієї проблематики вимагало від автора опрацювання відповідних положень теорії організації, управління, інформації, криміналістики, кримінального права, оперативно-розшукової діяльності, теорії судових експертиз, встановлення логічного та змістовного зв'язку окремих аспектів цих наук з теорією кримінального процесу.

Методологія і методика дослідження, застосовані відповідно до загальноприйнятих стандартів і критичних зауважень, свідчить про репрезентативність висновків, які винесені автором на захист.

Дисертація Ромців О.І. має достатню емпіричну базу. Автор проаналізувала результати анкетування 250 слідчих прокуратури та МВС України (підрозділів Національної поліції України) 5 областей України, які безпосередньо розслідують злочини у сфері службової діяльності.

В роботі використано аналітичні та статистичні матеріали статистичної звітності Генеральної прокуратури та МВС України за 2010–2015 рр., вивчено та опрацьовано 175 кримінальних проваджень з проблематики дослідження.

Узагальнення результатів опитування працівників слідчих підрозділів дозволило автору визначити найбільш проблемні питання організації розслідування злочинів у сфері службової діяльності в умовах протидії із застосуванням правових і криміналістичних засобів її подолання.

Структура дисертації, логіка і послідовність розгляду питань, рівень аргументованості основних положень і висновків, форма викладення матеріалу та оформлення дослідження відповідають чинним вимогам до написання дисертаційних робіт.

У першому розділі «Теоретико-прикладна характеристика протидії під час розслідування злочинів у сфері службової діяльності» досліджено актуальні для теорії та практики питання щодо уточнення наявних та

розроблення нових підходів до формування самого поняття «протидія під час розслідування злочинів».

Автором визначено зміст поняття протидії під час розслідування злочинів у сфері службової діяльності, що необхідно для безпомилкового застосування її результатів на практиці, глибшого та цілеспрямованого вивчення способів протидії під час розслідування злочинів у сфері службової діяльності, осіб причетних до цього, криміногенних умов, що спричинюють вчинення таких діянь, розроблення науково обґрунтованих висновків і рекомендацій, спрямованих на удосконалення правових і криміналістичних засобів щодо припинення протидії розслідуванню.

У другому розділі «Організаційні основи подолання протидії під час розслідування злочинів у сфері службової діяльності» досліджено проблеми ефективності планування слідчих (розшукових) дій та використання сил і засобів для організації взаємодії з іншими суб'єктами впливу на протидію, яка значною мірою визначається рівнем її організації, реальністю постановки перспективних і поточних завдань, вибором найдоцільніших шляхів їх вирішення.

Організація планування розслідування в умовах протидії має бути адекватна стану й тенденціям розвитку її форм і повинна здійснюватися на високому рівні.

Автор доводить, що більшість службових злочинів розслідують в умовах протидії, процес їх виявлення має свої тактичні особливості, спрямовані на позбавлення суб'єкта протидії тактичної наступальності, недопущення можливостей для протидії, запобігання перешкоджанню слідства.

Наприклад, дослідниця наполягає на тому, що вивчення ситуації, пов'язаної з процесом виявлення злочинів у сфері службової діяльності, в умовах протидії має поставати як організаційно-тактична модель, вибудована система алгоритмічних заходів. Відтак пропонує типову модель виявлення

злочинів у сфері службової діяльності в умовах протидії, яка структурно має складатися з трьох основних етапів підготовчого, отримання інформації і внесення до ЄРДР. Під час планування розслідування також потрібно враховувати фактори, що перешкоджають отриманню конфіденційної інформації про протидію.

У третьому розділі «Правові та організаційно-тактичні засоби подолання протидії під час розслідування злочинів у сфері службової діяльності» проаналізовано подолання протидії з використанням правових й організаційно-тактичних засобів та організацію безпеки осіб, які є учасниками кримінального провадження.

Доведено, що кримінально-процесуальне законодавство створює основні умови подолання такої протидії завдяки застосуванню слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій щодо виявлення та фіксування фактів учинення протидії слідчому. Успішно подолати протидію під час розслідування злочинів у сфері службової діяльності можна за допомогою спеціальних тактичних операцій із залученням оперативних працівників з метою створення відповідних умов для вдалого проведення слідчих (розшукових) дій, а також блокування втручання в процес розслідування сторонніх осіб.

Варто погодитися з пропозиціями автора щодо внесення окремих доповнень до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», що надасть можливість оперативно-розшуковим підрозділам документувати факти й обставини злочинної протидії осіб з використання негласних слідчих (розшукових) дій, здійснювати оперативно-розшуковий контроль за поведінкою обвинувачуваних і підозрюваних та їхніми зв'язками з метою нейтралізації їх протидії досудовому розслідуванню.

На позитивну оцінку заслуговують запропоновані автором основні напрями удосконалення захисту осіб, які беруть участь у кримінальному

провадженні під час розслідування злочинів у сфері службової діяльності: створення окремої структури в правоохоронних органах задля забезпечення безпеки особам, які беруть участь у кримінальному судочинстві; формування спеціального грошового фонду для матеріальної підтримки організації заходів безпеки; ведення оперативними підрозділами інформаційно-накопичувальних справ; формування нових централізованих автоматизованих обліків осіб категорії «Протидія розслідуванню»; видання спеціального Бюлетеня з обміну досвідом роботи щодо подолання протидії під час розслідування злочинів.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що отримані результати значно розширюють і поглиблюють уявлення про організацію використання правових і криміналістичних засобів у подоланні протидії під час розслідування злочинів у сфері службової діяльності, до яких належать: удосконалення елементів криміналістичної характеристики протидії під час розслідування злочинів у сфері службової діяльності; планування розслідування злочинів у сфері службової діяльності задля подолання протидії; форми взаємодії у подоланні протидії під час розслідування злочинів у сфері службової діяльності; організаційно-тактичні засоби подолання протидії під час розслідування злочинів у сфері службової діяльності та ін.

Автор наводить обставини, які найбільш негативно впливають на ефективність подолання протидії під час розслідування злочинів у сфері службової діяльності, а саме: недосконалість розроблення методики розслідування зазначених злочинів, яка полягає у неврахуванні фактора протидії під час її формування; корумпованість державних чиновників правоохоронних органів; висока прибутковість від отримання неправомірної вигоди слідчим; недосконалість процесуального законодавства (необрання запобіжних заходів щодо тримання під вартою основних фігурантів); відсутність спеціального підрозділу із забезпечення безпеки учасників

кримінального провадження; злочинна посередницька діяльність адвокатського корпусу у сприянні протидії розслідуванню означених злочинів; створення службовими особами системи захисту від викриття та протидії розслідуванню з використанням корумпованих зв'язків тощо.

Практичне значення отриманих дисертантом результатів визначається теоретико-прикладною спрямованістю та пропозиціями, які можуть підвищити якість ефективності організації з подолання протидії під час розслідування службових злочинів.

Одним з вагомих здобутків автора є визнання підготовлених за результатами дисертації пропозицій, спрямованих на вдосконалення чинних Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», які забезпечують успішне подолання протидії під час розслідування злочинів.

Зміст висновків проведеного автором дослідження та наведені в них рекомендації дають підстави стверджувати, що дослідниця досягла поставленої перед собою мети і виконала визначені завдання.

Основні положення, висновки дисертації оприлюднені здобувачем у дев'яти наукових статтях, які опубліковані в наукових фахових юридичних виданнях, одна з них – у зарубіжному виданні, та у п'яти тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Наукові публікації автора дисертації з достатньою повністю передають її зміст.

Дисертація та автореферат відповідають вимогам, що висуваються МОН України до кандидатських дисертацій.

Позитивно оцінюючи теоретичну і практичну цінність дисертаційного дослідження О.І. Ромців, разом з тим слід відзначити, що є зауваження до окремих положень, висловлених в роботі.

1. Автор (с. 80) дисертації говорить про високу латентність вчинення злочинів у сфері службової діяльності, яка фактично впливає на процес

виявлення та розслідування в стані протидії. На наше переконання, варто було розкрити поняття латентності та визначити її ознаки.

2. На с. 103 автор висловлює думку про реалізацію неформальної або організаційно-тактичної форми взаємодії в умовах протидії розслідуванню злочинів у сфері службової діяльності. Однак автор не розкриває сутності неформальної форми взаємодії.

3. На с. 148 автор зазначає про формування вигідних для слідчого цілей, які спонукатимуть підозрюваного до пошуку компромісу: У цьому випадку одним з яскравих прикладів може слугувати застосування психологічного методу «альтернативи варіантів», який полягає в ілюстрації слідчим різних можливих законних варіантів розвитку процесуальних подій щодо підозрюваного. Які альтернативні варіанти має на увазі автор незрозуміло. Потрібно окреслити переваги слідчого перед підозрюваним із застосуванням спеціальних криміналістичних способів і прийомів проведення окремих слідчих (розшукових) дій.

Разом з тим варто відзначити, що висловлені зауваження спрямовані на уточнення й доповнення окремих положень дисертації, а в низці випадків є дискусійними і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації О.І. Ромців.

З наведеного вище можна зробити висновок, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю й достовірністю, науковою і практичною значущістю отриманих результатів, повнотою їх викладення в опублікованих дисертантом наукових працях, а також за оформленням дисертація відповідає вимогам, які передбачені «Порядком присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567.

Дисертація Ромців Олени Ігорівни на тему «Особливості подолання протидії під час розслідування злочинів у сфері службової діяльності», подана на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук, відповідає

вимогам МОН України щодо кандидатських дисертацій, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність.

Начальник

відділу Галицького відділу поліції

Головного управління Національної поліції

у Львівській області

кандидат юридичних наук

Н.Р. Палій

Підпис начальника відділу Галицького відділу поліції Головного управління Національної поліції у Львівській області к.ю.н. Н.Р. Палій засвідчую

Начальник Галицького відділу поліції

Головного управління Національної поліції

у Львівській області

полковник поліції

А.І.Білас